

ATGĀDINĀJUMS

No 2021. gada

- MARTA ģimenes ārsti var saņemt **apmaksātas psihiatru un bērnu psihiatru konsultācijas** par savu pacientu ārstēšanu
- MAIJA **ģimenes ārstiem pieejams viegli pielietojams algoritms** pacientiem, kas sūdzas par psihiskās veselības sarežģījumiem
- MAIJA **ģimenes ārsti var nosūtīt uz psiholoģiskās palīdzības konsultācijām** pie valsts apmaksāta psihologa, psihoterapijas speciālista vai ārsta psihoterapeita
- JŪLIJA **ģimenes ārstiem pieejama jauna apmaksāta manipulācija - ar psihiskās veselības traucējumiem slimojošo pacientu dinamiskā novērošana**

**Algoritmi,
pašpalīdzības materiāli
un skalas ģimenes
ārstiem**vmnvd.gov.lv

Psihiskās veselības aprūpes pieejamības uzlabošana primārajā veselības aprūpē

Veselības ministrija 2021. gada sākumā, reaģējot uz Covid-19 pandēmijas negatīvo ietekmi uz iedzīvotāju psihisko veselību, izstrādāja informatīvo ziņojumu "Par nepieciešamajiem pasākumiem 2021. gadam un turpmāk ik gadu, lai samazinātu ilglaicīgu negatīvo ietekmi uz sabiedrības psihisko veselību, ko rada COVID-19 pandēmija". Tas paredz vairākus pasākumus, kas atvieglo arī ģimenes ārstu darbu, palīdzot saviem pacientiem ar psihiskās veselības sarežģījumiem.

Jūsu ērtai lietošanai zemāk esam apkopojuši skaidrojumu par būtiskākajiem jaunumiem, iespējām un materiāliem, kas palīdzēs ikdienas darbā ar pacientiem ar psihiskās veselības izaicinājumiem.

No sirds pateicamies ģimenes ārstiem par ieguldījumu Latvijas iedzīvotāju psihiskās veselības aprūpē!

Jautājumu un ierosinājumu gadījumā sazinieties ar savu Nacionālā veselības dienesta teritoriālo nodaļu [šeit](#)

1. No 2021.gada jūlija ģimenes ārsti aicināti iesaistīties savu psihiatrijas pacientu dinamiskajā novērošanā. Par šīm manipulācijām attiecināms tarifs 9,39 eiro apmērā

No 2021. gada jūlija pacienti, kuri novērojas pie psihiatra un kuriem ir stabila un salīdzinoši viegla psihiskās slimības gaita, nonāks ģimenes ārstu pārziņā. Uzsveram, ka tas attiecināms tikai uz tiem pacientiem, kuru medicīniskās indikācijas viņu ārstējošais psihiatrs atzinis kā tādas, kurām psihiatra uzraudzība nepieciešama retāk vai nav nepieciešama.

Pacientu dinamiskā novērošana ģimenes ārstu praksē iespējama pie šādiem psihiskās veselības traucējumiem:

- ar dažādas izcelsmes demenci (F00, F01, F02, F03);
- šizofrēniskā spektra traucējumiem (F20, F21, F23, F25);
- garastāvokļa un neirotikā spektra traucējumiem (F30-F34, F40-F45);
- ēšanas traucējumiem (F50);
- organiski psihiski traucējumiem un garīgo atpalcību (intelektuālās attīstības traucējumiem) (F06, F07 un F7).

PSIHISKĀS VESELĪBAS TRAUCĒJUMU DINAMISKĀ NOVĒROŠANA SHĒMA

2. SOLIS - DINAMISKĀS NOVĒROŠANAS VEIDLAPAS IEPAZĪŠANA

Ģimenes ārsts aizpilda noteiktās diagnozes
veidlapu un sastāda dinamiskās novērošanas plānu

4. SOLIS - SADARBĪBA AR PSIHIATRIEM

Medicīniski neskaidru jautājumu gadījumā aicinām
ģimenes ārstu vērsties pie pacienta ārstējošā
psihiatra, lai saņemtu apmaksātu
attālinātu konsultāciju

1. SOLIS - PACIENTA NONĀKŠANA ĢIMENES ĀRSTA PRAKSĒ

Par šāda pacienta nonākšanu ģimenes ārsta
aprūpē psihiatrs izsniegs ārsta slēdzienu (u/27
veidlapa) ar atzīmi, ka pacients tiek nodots
ģimenes ārstam uzraudzībā, kā arī informāciju par
nepieciešamo tālāko terapiju un savu
kontakttinformāciju (tālruņa numuru vai e-pastu)
neskaidro jautājumu risināšanai

3. SOLIS - MANIPULĀCIJAS IEVADE

Ģimenes ārstu prakse ievada talonu Veselības
aprūpes pakalpojumu norēķinu sistēmā "Vadības
informācijas sistēma", papildus uzrādot
manipulāciju – 60485 "Piemaksa ģimenes ārstam
par pacienta ar psihiskiem un uzvedības
traucējumiem dinamisku novērošanu"

1. SOLIS - PACIENTA NONĀKŠANA ĢIMENES ĀRSTA PRAKSĒ

Psihiatrs uz dinamisko novērošanu pie ģimenes ārsta nosūtīs tādus pacientus, kas ir stabili un, kas būs
gatavi sadarboties ar ģimenes ārstu sava psihiskās veselības stāvokļa novērošanai.

2. SOLIS - DINAMISKĀ NOVĒROŠANAS VEIDLAPAS IEPAZĪŠANA

Ģimenes ārstiem pieejamas psihiatru izstrādātas dinamiskās novērošanas veidlapas (katrai diagnožu
grupai izveidota sava veidlapa), kur norādītas veicamās darbības ģimenes ārsta praksē.

Ir pieejamas piecu veidu veidlapas pacientu veselības stāvokļa izvērtēšanai dinamikā:

1. Dažādas izcelsmes demence (F00, F01, F02, F03);
2. Šizofrēniskā spektra traucējumi (F20, F21, F23, F25);
3. Garastāvokļa un neirotiskā spektra traucējumi (F30, F31, F32, F33, F34, F40, F41, F42, F43, F44, F45);
4. Ēšanas traucējumi (F50);
5. Organiskie psihiskie traucējumi un Garīgā atpalcība (F06, F07 un F7).

Veidlapas pieejamas Nacionālā veselības dienesta mājas lapā

vmnvd.gov.lv

Ja ģimenes ārstu praksē reģistrētam pacientam ir uzstādīta iepriekšminētā psihiskās veselības traucējumu diagnoze, bet ārstējošais psihiatrs nav nosūtījis pacientu uz dinamisko novērošanu (noformējis u/27 veidlapu) pie ģimenes ārsta - šo manipulāciju piemērot nevar

Ambulatorā pacienta talona ievadišana

Lai saņemtu samaksu 4,70 EUR par katru konsultācijas reizi, ģimenes ārsts aizpilda ambulatorā pacienta talonu un uzrāda manipulāciju 60038 "Ārsta speciālista sniegta attālināta konsultācija ģimenes ārstam"

Kā jāaizpilda dinamiskā novērošanas veidlapa?

Katrā no veidlapā pirmajā reizē jāaizpilda ievada daļa (diagnoze, kopš kura laika tā ir uzstādīta, medikamentu nepanesamība, psihiatra nozīmētā terapija un uzsākšanas datums, kā arī citu medikamentu lietošana u.c. informācija). Pēc tam pacients jāuzrauga, pamatojoties uz somatisko blakusparādību/ psihisko simptomu kontroles tabulu, kas paredz:

- fizikālās izmeklēšanas laikā iegūto datu analīzi (piemēram, asinsspiediena, pulsa, ŅMI u.c. izvērtējumu);
- noteiktu laboratorisku izmeklējumu veikšanu (pilna asins ainas, lipīdu profila u.c. kontrole) – pirmreizējo (uzsākot terapiju) analīžu veikšanu, ģimenes ārsts nozīmē tikai tādā gadījumā, ja nav veikti laboratoriskie izmeklējumi pie psihiatra pēdējo sešu mēnešu laikā;
- sekot līdzi pacienta psihiskajam veselības stāvoklim (uzvedības traucējumu, psihotisku simptomu attīstībai u.c.).

3. SOLIS - MANIPULĀCIJAS IEVADE AMBULATORĀ PACIENTA TALONĀ

Ģimenes ārstu prakse ievada talonu Veselības aprūpes pakalpojumu norēķinu sistēmā "Vadības informācijas sistēma", papildus uzrādot manipulāciju – 60485 "Piemaksa ģimenes ārstam par pacienta ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem dinamisku novērošanu".

Par šo manipulāciju paredzēta samaksa 9,39 EUR. Manipulācija spēkā no 15.07.2021. Ģimenes ārsts to varēs piemērot katru reizi, kad apmeklējums nepieciešams, lai izpildītu noteiktās diagnozes (F00, F01, F02, F03, F20, F21, F23, F25, F30, F31, F32, F33, F34, F40, F41, F42, F43, F44, F45, F50, F06, F07, F7) dinamiskās novērošanas veidlapas veicamās darbības (piemēram, psihiskās veselības stāvokļa vai noteiktu izmeklējumu izvērtēšanai), kas fiksētas medicīniskajā dokumentācijā.

4. SOLIS - SADARBĪBA AR PSIHIATRIEM

Ja ģimenes ārstam veicot pacienta psihiskās veselības stāvokļa dinamisko novērošanu rodas medicīniski neskaidri jautājumi vai ir nepieciešama attālināta psihiatra konsultācija par pacienta veselības stāvokli, ģimenes ārsts var sazināties:

- ar pacienta ārstējošo psihiatru (kontakta informācija ir pieejama psihiatra sagatavotajā nosūtījumā);
- ar jebkuru psihiatru no Nacionālā veselības dienesta mājas lapā publicētā speciālistu saraksta.

Saraksts ar speciālistiem, pie kuriem ģimenes ārsts var vērsties, lai saņemtu attālinātu konsultāciju par savu pacientu, pieejams [šeit](#) (vietnes apakšējā daļā).

2. Vienkāršs praktiski izmantojams algoritms, uzņemot pacientu, kurš sūdzas par psihiskās veselības sarežģījumiem (no 2021. gada maija)

Veselības ministrija kopā ar psihiskās veselības nozares profesionāļiem un ģimenes ārstiem ir izstrādājusi viegli pārskatāmus algoritmus bērniem un pieaugušajiem, kas palīdzēs ģimenes ārstam novērtēt situāciju, uzstādīt diagnozi un izvēlēties tālāko ārstniecības ceļu un iesaistāmos speciālistus. Kad algoritms ir apgūts, tā izmantošana aizņems līdz 15 minūtēm Jūsu laika. Tajā ir iekļautas diagnostiskās skalas, kas jāaizpilda pacientam (aizņems no 3 – 7 minūtēm pacienta laika), tālākā ģimenes ārsta rīcības taktika ar piedāvātajām valsts apmaksātajām palīdzības iespējām un iesaistāmajiem speciālistiem, "sarkanā karoga" simptomi u.c. Tāpat tur iekļauts pašpalīdzības ceļvedis un apzinātības un relaksācijas tehnikas, ko ārsts var iedot praktiski ikvienam pacientam ar sūdzībām par psihoemocionālo stāvokli. Algoritmi un tajos iekļautās skalas, kā arī pašpalīdzības materiāli pieejami Nacionālā veselības dienesta mājas lapā [šeit](#).

Algoritmi, pašpalīdzības materiāli un skalas ģimenes ārstiem

 vmnvd.gov.lv

Nosūtot pacientu pie psihiskās veselības speciālista, ģimenes ārsts noformē veidlapu Nr.u/27 vai izraksta nosūtījumu E-veselības portālā, adresējot to vienam no trīs psihiskās veselības speciālistiem (klīniskais un veselības psihologs, psihoterapijas speciālists vai ārsts-psihoterapeits) un norādot vienu no tabulā iezīmētajām diagnozēm.

Ambulatorā pacienta talona ievadišana

No 2021. gada maija ievadot talonus par šāda pakalpojuma nodrošināšanu, ambulatorā pacienta talona aizpildīšanā ir svarīgi norādīt jaunu statistiskās uzskaites manipulāciju 60199 "Nosūtījums psiholoģiskās palīdzības saņemšanai", lai varētu izvērtēt nosūtīto pacientu plūsmas virzību.

3. Pacienti ar ģimenes ārsta uzstādītām noteiktām diagnozēm vieglāku traucējumu gadījumos var saņemt valsts apmaksātas psiholoģiskās konsultācijas (no 2021. gada 10. maija)

Pieaugušajiem	Diagnožu saraksts	Bērniem	Diagnožu saraksts
Adaptācijas traucējumi	Adaptācijas traucējumi (F43.2) Posttraumatiskais stresa sindroms (F43.1)	Depresija	Depresijas epizode (F32) Rekurenti depresīvi traucējumi (F33) Persistējoši garastāvokļa traucējumi (F34)
Depresija	Bipolāri afektīvi traucējumi (F31) Depresijas epizode (F32) Rekurenti depresīvi traucējumi (F33) Distīmija (F34.1) Izdegšanas sindroms (Z73.0)	Trauksme	Fobiska trauksmainība (F40) Cita veida trauksme (F41) Somatoformi traucējumi (F45) Emocionāli traucējumi ar bērnbai specifisku sākumu (F93)
Neirotikie traucējumi	Somatoformi traucējumi (F45) Ģeneralizēta trauksme (F41.1) Panika (F41.0) Fobija (F40.0)	Ēšanas traucējumi	Depresijas epizode (F32) Rekurenti depresīvi traucējumi (F33) Persistējoši garastāvokļa traucējumi (F34)
Ēšanastraucējumi	Anorexia nervosa (F50.0) Bulimia nervosa (F50.2)		

Nacionālais veselības dienests ir noslēdzis līgumus ar psiholoģiskās palīdzības sniedzējiem, kurus ģimenes ārsts var iesaistīt savu pacientu aprūpē. Tā kā runa ir par ārstniecības procesu, visi speciālisti ir klīniskie un veselības psihologi ar vai bez tālākizglītības psihoterapijā vai ārsti psihoterapeiti. Ģimenes ārsti atbilstoši algoritmam varēs saviem pacientiem izsniegt nosūtījumu pie šiem speciālistiem uz 5-10 valsts apmaksātām konsultācijām. Tā kā līdz šim šādus pacientus konsultēja ģimenes ārsts, nepieciešamības gadījumā piesaistot psihiatru, šo jauno speciālistu iesaiste pakalpojumu klāstā paplašina ģimenes ārstam pieejamo palīginstrumentu loku. Lai ģimenes ārsts saņemtu atgriezenisko saiti par sniegtās psiholoģiskās palīdzības rezultātiem, psihiskās veselības speciālists pacientam noslēgumā izsniedz psiholoģiskās palīdzības sadarbības pārskatu. Šo pārskatu pacientam jānodod ģimenes ārstam (līdzīgi kā citu speciālistu gadījumos).

Kas jādara pacientam, lai saņemtu psiholoģiskās palīdzības pakalpojumu, kad ģimenes ārsts izsniedzis nosūtījumu?

Nacionālā veselības dienesta mājas lapas sadaļā > Iedzīvotājiem > Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi > Psihiskā veselība ([šeit](#)) un rindapiearsta.lv būs pieejams klīnisko un veselības psihologu, psihoterapijas speciālistu (t.sk. KBT speciālistu) un ārstu-psihoterapeitu saraksts, pieņemšanas vietas un pieraksta tālrūņa numurs. Tāpat tur norādīts, vai speciālists strādā ar bērniem un pusaudžiem, kas varētu būt būtisks speciālista izvēles faktors. Pacients patstāvīgi izvēlas speciālistu un sazinās ar viņu pa uzrādīto pieraksta tālrūni, lai vienotos par konsultāciju uzsākšanu. Ņemot vērā reģionālos un pandēmijas izaicinājumus, visi speciālisti konsultācijas sniedz arī attālināti kādā no interneta platformām.

4. No 2021.g. marta ģimenes ārsti jautājumu gadījumā sekmīgākai savu pacientu aprūpei aicināti izmantot attālinātās konsultācijas ar psihiatriem un bērnu psihiatriem. Par šo manipulāciju attiecināms tarifs 4,70 EUR

Atgādinām, ka ģimenes ārsti var attālināti konsultēties ar psihiatriem vai bērnu psihiatriem arī par savā praksē reģistrētu pacientu veselības stāvokli, kas nav nosūtīti dinamiskai novērošanai pie ģimenes ārsta. Saraksts ar speciālistiem, pie kuriem ģimenes ārsts var vērsties, lai saņemtu attālinātu konsultāciju par savu pacientu, pieejams Nacionālā veselības dienesta mājas lapā > Profesionāļiem > Covid-19 > Ģimenes ārstiem [šeit](#) (vietnes apakšējā daļā).